

Gorenjec

Uredništvo in uprava je v Kranju, Strossmajerjev trg št. 1. Telefon št. 73. „Gorenjec“ izhaja vsako soboto. Dopise sprejema uredništvo do srede zvečer. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. — Naročnina za „Gorenjca“: celoletno 40 Din, polletno 20 Din, četrtletno 10 Din, pos. št. 1 Din.

List za gospodarstvo, socialno politiko in prosveto

K likvidaciji

Program vlade gospoda dr. Milana Stojadinovića je likvidacija žalostnih razmer, ki jih je JNS v naši državi povzročila. Mi smatramo, da bo likvidacija res dobra, če narod sam pomaga likvidirati v vsakem posameznem kraju režim se vedno vplivnih JNSarjev tako, da se ne bodo vrinile v ospredje ene in iste osebe, ki so bile pri prejšnjem režimu njegove najzvestejši oprode, največji stebri, seveda najboljši superpatrioti, državno-tvorci etc. etc., mesto da bi se jih energično odstranilo in jih kot največje škodljivce naroda in vsakega napredka za vedno iz javnega življenja spravilo in postavilo tja, kamor spadajo. To so ljudje, ki služijo vsakemu režimu, ampak so konjunkturisti najrjše kvalitete, kerse prodajajo vsakomur in za vsako ceno, ki upijejo danes, da dajo rajši svojo srčno kri za JNS, drugi pa da so največji sovražniki države, ki jih je treba postreliti in pobesiti, jutri pa se tem „sovražnikom države“ hlinijo, priklanjajo, dobrikajo ter prisegajo, koliko dobrega so jim storili, da so njih najboljši prijatelji. Ako hoče tedaj postati likvidacija dosedanjega režima dobra in ako hoče res prinesiti trajen uspeh, potem je potrebno, da se do korenine iztrebi vse izrodke, ki so se pokazali zlasti v zadnjih letih, potreba bo, da se preuredi in prekvasi vse naše dosedanje politično življenje v smislu zahtev svobodnega naroda.

Kako se je vodila naša politika v Sloveniji, predvsem na deželi? Pred vojno je po naših vaseh vodila politiko v prvi vrsti duhovščina. Ker so bili ti ljudje v resnici nesebični, ker tudi niso imeli svojih osebnih potreb, ampak so delali za narod, je bila njih politika dobra in so pod vodstvom dr. Kreka, dr. Korošca in drugih na gospodarskem političnem, socialnem, kulturnem, predvsem pa narodnem polju dosegli za slovenski narod neprecenljive zasluge. Protinarodna pa je bila vedno takozvana naprednjaška (tudi vaška) politika, ki jo je pravilno pobijala takratna SLS. V nekaterih mestih pa so običajno vodili „naprednjaško“ politiko na škodo okolice in mest samih ljudi, ki so bili sami najslabši gospodarji, navadno falirani študentje, ki so pravzaprav svoje študentsko življenje nadaljevali do svoje smrti. Ker pa so morali zlasti v poznejših letih le od nečesa živeti, so postali politiki. Njihova karijera se je začela po navadi s prirejanjem veselja v večjem ali manjšem obsegu, prirejanju plesov, družabnih prireditev; ponoči so krokali, po dnevu spali, na večer pa so gonili lokalno in visoko politiko v „ekstra cimiru“, točno posneto po svojem lajzburnalu, kjer so imeli med poslovnimi ljudmi, ki niso imeli niti časa, da bi med dnevnim čitali časopise ter med uradnim, prvo besedo. Ščasoma so si poiskali tudi kake službe, ki so bile seveda častne, pa so le nekaj nesle. Taki politiki so si polagoma priborili kake javne funkcije, postajali so od leta do leta bolj zaslužni narodni možje, vzor naprednjaki in so bili tudi zvesti naročniki in bralci enega ali drugega „naprednega“ lista, so ob svoji 40 letnici ali 50 letnici brali o sebi krasne slavošpeve, ki so jih ali sami napisali, ali vsaj naročili in inspirirali, postali so z eno besedo „narodni voditelji“. Če so kje prišli do kakega javnega gospodarstva, so gospodarili s tujim ravno tako, kakor s svojim. Taki „narodni voditelji“ pa so bili v Avstriji vedno toliko previdni, da so veljali tudi kot zanesljivi avstrijski patriotje, da so se z nav-

dušenjem udeleževali avstrijskih-patriotičnih prireditev, pa so se že s svojim naprednim prijateljem v „ekstra cimiru“ opravičili, češ, da je to prava politika. Ko je začela med svetovno vojno pod vodstvom „klerikalcev“ propaganda za Jugoslavijo in se je narod neustrašeno izrekel za Jugoslavijo, so bili taki naprednjakarski prvaki prav zadnji, ki so nekako prihuljeno pričepljali med vrste Jugoslovancev, radi strahu pred „klerikalci“ in še več radi strahu pred fronto, ki ni nič nesla in v varstvo svojih pozicij; zato pa so bili toliko bolj glasni in toliko večji nacionalisti in patrioti v Jugoslaviji. Take vrste patrioti so bili potem za vsak režim najbolj navdušeni, čim se je pokazalo da jima nudi kake osebne koristi. Najvišjo stopnjo neznačajnosti pa so dosegli pod JNS režimom, ki naj se sedaj likvidira. Če za koga, veljajo za te vrste politikov besede min. predsednika, ki je rekel, da nas Bog varuj pred takimi prijatelji! Ker so bili te vrste politiki prepričani, da je vlada njih stranke zasigurana najmanj tri generacije, so mislili, da je sedaj prišla za nje zlata doba, da se je treba le orestiti vsake kontrole in potem izrabiti do skrajnosti in breobzirno vso politično moč ki so jo dobili. In uganjali so orgije, kakršnih pri nas še nikdar nobena politična partija. Likvidacija tega režima bo mogoča le, če se razkrinka vse, kar so take vrste ljudje zakrivali, da se po možnosti odpravijo krivice, ter krivci kaznujejo in enkrat za vselej odpravijo za vedno iz javnega življenja.

Likvidacija pa se mora izvršiti še v tem oziru, da se mora likvidirati s politično brezbriznostjo, ki je dosedaj vladala osobito med poslovnimi ljudmi ki so sami preveč zaposleni in preveč skrbni za svoje gospodarstvo, prepuščali gospodarstvo javnega imetja navadno takim faliranim študentom, kakor smo jih že zgoraj opisali in drugim tem podobnim, ki so bili zase najslabši gospodarji. Smo mnenja, da kdor hoče gospodariti z javnim imetjem, mora najprej dokazati, da je skrben in dober gospodar svojega lastnega imetja. Po krivdi ravno pridobitnih krogov se žal pri nas, zlasti v naših mestih, kaj rado prepušča gospodarstvo javnega imetja ljudem, katerih lastna gospodarstva so vzor slabega gospodarstva. Take vrste politikom je seveda vselej in povsod malo mar gospodarski efekt. Njim se gre predvsem za dobrobit njih lastne osebe, za lastni materijalni dobiček v katerikoli obliki, pa naj si bo še na tako veliko škodo javnosti.

Temeljito likvidacijo bo treba izvršiti z vso politiko, ki so jo taki politiki v naših mestih inaugurirali z razmerjem do okolice, ko so umetno gojili neko nenaravno nasprotje med mestom in deželom, kar se je zlasti v vsej goloti pokazalo v zloglasnih šenčurskih dogodkih, ki jih bo treba temeljito razčistiti. Nasprotja, ki so jih ustvarjali taki „naprednjakarski“ politiki, ki so umetno ločili mesto in okolico, morajo za vedno odpasti.

Likvidirati se morajo prav vsi oni funkcionarji, ki so svoja mesta pridobili ali s prigoljufanimi volitvami, ali z dugimi nasilnimi ali nezakonitimi, pa tudi nelojalnimi sredstvi, bodisi v katerikoli korporaciji.

Depolitizirati se imajo vse one korporacije, ki so bile ustanovljene kot javne, ali ki so se jim dale neke javnopravne funkcije, pa so le prepogosto zlorabljale kot politični inštrument JNS.

Likvidirati se morajo vse kršitve zakona, naj so se izvršile na kateregakoli pobudo in potreba je, da se vsakdo, ki je kršil zakon, pa naj bo na kateremkoli položaju, z vso strogostjo zakona kaznuje, ako hočemo, da bo narod dobil zopet vero v zakone.

Na javni sramotni pranger pa se morajo postaviti vsi oni denuncijantje in ovaduhi, pa tudi vsi njihovi pomagači, ki so z vso rafiniranostjo pokvarjenih

duš iz najnižjih človeških instinktov skovali toliko podlih denuncijacij in z njim povzročili neizmerno gorja.

Le tedaj, če bo narod videl, da je na svetu pravica, le tedaj, če bo narod spoznal, da se tudi na tem svetu dobro plačuje, hudo pa kaznuje, če bo narod spoznal, da tudi pri nas za vsakega človeka velja isti zakon, bo v resnici izvršena prava likvidacija posulega JNS režima.

Komendsko slavlje

Komendsko slavlje je slavlje slovenskega naroda na Gorenjskem

Začeli se se tabori slovenskega naroda. Tak prvi tabor med Slovenci se je vršil v nedeljo 11. t. m. v starodavni Komendi, znani zlasti kot domovini Petra Pavla Glavarja. Ta veličastni tabor je zbral množico nad 7000 ljudi, ki so v Komendo prihiteli iz cele Gorenjske. Na tabor so se množice kar vsipale peš, s kolesi in vozovi ter tudi avtomobili. Med slavnostmi so napolnili ves prostor med poslopji okoli cerkve vse preurejeno krasno stopnjišče, vso cesto pod stopnjiščem, prostor pod stoletnimi lipami in še tja preko cest so ostale strnjene množice. S svojo udeležbo so udeleženci dokazali, da branijo geslo na slavaloku v Komendi: „Gorenjska prosveta vodi gorenjskega kmeta!“, ki je bil samo eden od številnih komendskih napisov. Vsa Komenda je bila namreč prav zelo slavnostno okrašena. Vse je bilo v mlajih in slavalokih, od katerih je eden pozdravljal tudi našega nadškofa.

Ob 8. se je v spremstvu vseuč. profesorja in podpreds. K. A. pripeljal škof dr. Gregorij Rožman, ki je bil slovesno sprejet. Na farni meji so prevzvišene sprejeli zelo številni fantje, ki so tja prišli na ovenčanih kolesih. Ob navzočnosti številne množice, šolske mladine, gasilcev in narodnih noš, katerim na čelu je bila domžalska godba, je pozdravil prevzvišena škofa predsednik pripravljene odbora za slavlje komendski župan g. Janez Strein. Vsa zbrana množica je bila ob tem prizoru zelo navdušena. Po pozdravu, ki ga je izrekla Stebetova „arica, se je razvil sprevod k oltarju, napravljenem poleg cerkve na spomeniku padlim vojakom. Ta spomenik je zelo posrečen v tej obliki in na tem mestu postavljen.

Ob 9 je k oltarju pristopil škof dr. Rožman, ki je številni množici v prelepih besedah raztolmačil pomen gesla, vsekane na spomenik padlim vojakom in ki glasi: „Molimo za zdravje pamet“. Obenem je pojasnil stališče cerkve do vojne in sploh do sovraštva. Ni čudno, če je bila vsa zbrana množica ginjena tako, da so se orosile mnoge oči. Po maši, med katero se je pod vodstvom g. Puša vršilo ljudsko petje s predstvom domžalske godbe, je bil blagoslovljen po škofu spomenik žrtvam iz svetovne vojne, ki so bile z komenske fare. Po tej svečanosti so pevci zapeli Adamičevo „Mir Vam bodi“ in vsa množica ob spremstvu godbe še prelepo Prelovčev „Oj Doberdob“. — Prekrasni spomenik ni samo v čast mojstru Plečniku, ampak tudi komendski fari.

Komaj so minile te slovesnosti, se je pripeljal nadškof dr. Jeglič, katerega je vsa množica naravnost burno pozdravljala.

S tem so bile zaključene dopoldanske slavnosti. Sedaj pa s tem za domačine ni bil program izčrpan, kajti domžalska godba je priredila tekom opoldneva na vrtu in prostranem dvorišču pri Mejačevi gostilni koncert.

Popoldanski program se je začel ob 2, ko je opravil pete litanije zopet sam škof. Litanijske spremljalo zopet ljudsko petje ob spremstvu godbe. Izgledalo je, kakor bi se ponovil evharistični kongres v malem.

Po litanijah se je vršil blagoslov evharističnega svetilnika na stopnjišču pred cerkvijo. Ta spomenik ni nič drugega kot prenovljen stari rimski spomenik. Zelo lepo se prilaga celi okolici in ima poleg spominskega pomena tudi še velik praktičen pomen. Kakor vsa dela tako je bil tudi spomenik sam narejen po načrtih mojstra Plečnika. Spomenik z vso predelano okolico si je pač vredno pogledati. Slovesnost blagoslovitve so povzdignile zopet pesmi pod vodstvom g. Puša.

Po končanih cerkvenih slovesnostih se je množica zbrala okrog in okrog stopnjišča in je bila zlasti pod lipami veličastna gneča kakor tudi povsod po cesti, na stopnjiščih in na terasi pred cerkvijo. Množica je bila tako številna, da je ni bilo mogoče natančneje pre-

ceniti. Kdor pa pozna ogromne prostore, ta bo lahko vedel, da je 7000 najbrže kaj nizka cenitev. Saj se tisoči kar porazgube po teh ogromnih prostorih.

Pogled na zbrano množico je bil prekrasen. Vseposod narodne noše, vseposod med kmeti zastopniki katoliškega starešinstva in drugih zelo številnih izobražencev in javnih delavcev. To je bil res pravi ljudski tabor, ki je v najlepši meri pokazal združene katoličane Slovence in njihovo misel glede skupnega dela. Tabor je bila slika pravega naroda brez kakih izumetničenj.

Tabor je začel komendski župan in bivši narodni poslanec g. Strein, ki je opisal tabor kot tabor katoliške akcije in vsega slovenskega ljudstva na Gorenjskem. Pozdravil je nato navzoče odličnike in podal besedo prvemu slavnostnemu govorniku, predsedniku katoliške akcije za ljubljansko škofijo g. dr. Mihi Kreku.

Govornik je izvajal, da naj nas luč vodi k misli, da tudi mi kot potomci Eve izvajamo postavo luči tako, kot je postavo izvajala ob priliki svojega očiščevanja in Jezusovega darovanja v templju Marija. Zato naj bo svetilnik najprej v čast Mariji in katoliški zvestobi. Svetilnik naj bo tudi spominski svetilnik na blagoslovljeno evh. leto, zgrajen v času, ko se cela okolica cerkve za trajno preureja. Kot tak naj bo v okras cerkvi in okolici. Luč, ki bo tod trajno gorela, naj vodi v božji hram, vse farane in druge vernike. Svetilnik naj nadalje spominja vernike na veličastno pot Marije iz Brezij, ki je romala preko komendskih poljan v Ljubljano na kongres. Kakor so verniki Mariji ob tej priliki izkazali vso ljubezen, tako naj ta svetilnik bo spomin za pozne rodove, ki naj Mariji izkazujejo enako ljubezen. Svetilnik naj nadalje spominja na luči mož in fantov, ki so ob priliki kongresa po noči gorele v rokah mož in fantov, udeležencev kongresa. Kakor so v tej noči možje in fantje dokazali, da so katoličani nepremagljiva armada, tako naj bo ta svetilnik kažipost še nadalje, da je v znamenju luči narod nepremagljiv, če se oklene take luči. V tem znamenju bo človeštvo tudi zmagovalo, kajti Kristus sam je Luč in on je dejal, da je svet premagal. Svetilnik naj bo nadalje vez za vse farane, katere naj veže v eno farno skupnost, v eno farno družino. V zvezi s spomenikom padlim vojakom in žrtvam svetovne vojne je govornik opozoril tudi na pomen spomenika v tem smislu, da je spomenik tudi vez farne skupnosti živih in mrtvih faranov.

Govornik je zaključil: Bodimo narod božjih prostovoljcev, vesela vojska, ki nosi ogenj božje ljubezni v svojih delih, pa bodimo Slovenci svojemu narodu in vsej skupni jugoslovanski domovini utrli stopnjo v boljši dan in častnejše mesto v zboru ljudstev in držav. Nato je spregovoril burno pozdravljen dr. Natlačen:

Ko govorimo o slovenstvu, je predvsem treba, da smo si na jasnem glede pojma jugoslovanstva, zlasti kako mi pojmujeemo jugoslovanski narod in jugoslovansko narodno edinstvo.

Pred vsem treba, da strogo ločimo pojem jugoslovanskega naroda v državnopravnem, političnem smislu od jugoslovanskega naroda v etničnem, kulturnem smislu.

Jugoslovani v državnopravnem, političnem smislu smo vsi, ki smo državljani Jugoslavije, Slovenci, Hrvati, Srbi, pa tudi Nemci in Madjari vsi jugoslovanski državljani skupaj tvorimo jugoslovanski narod v političnem smislu.

Jugoslavijo smatramo mi Slovenci kot svojo narodno tvorbo, svojo lastno nacionalno državo, zato pa se zavedamo tudi dolžnosti, da njeno varnost, njeno celoto in njeno nedokljivost branimo proti vsakomur, ki bi jo ogrožal, in tudi v vseh njenih delih, kjerkoli bi bila ogrožena. Naša skupna hiša je in težko si je misli-

Gorenjci gredo v nedeljo 18. t. m. v Podrečo na Simon Jenkovo proslavo.

ti hišo, ki se ji en del poruši, odtrga. Tej svojemu dolžnostu dosledno hočemo tudi v svojem narodu vzgajati pravo pojmovanje državljan-skih dolžnosti.

Narodno edinstvo ali jugoslovanski narod v etničnem, kulturnem smislu pa pojmuje-takole:

Srbi, Hrvati in Slovenci so tri narodne edince, ki ima vsaka svoje osobine, ki se mora-jom spoštovati in gojiti v jezikovnem, kulturnem ter v vsakem drugem pozitivnem pogledu, v uradovanju, v javnem življenju sploh, zlasti pa na šolskem polju in to v okviru ideje višje jugoslovanske skupnosti. Slovenci nismo s Hrvati in Srbi vključeni v en državni orga-nizem samo juridično, marveč nas vežejo tudi notranje vezi skupnosti, pripadnost eni družini s skupnim domom in skupnim stremilje-njem.

V okviru pojmovane skupnosti — državne in narodne — imajo vsi trije narodi, ki tvorijo tri komponente jugoslovanske narodne skupnosti, pravico do svobodnega kulturnega iz-življanja in razvoja, kakor zlasti gojitve svo-jega jezika, narodnih posebnosti in svojih usta-nov.

Dosledno tem načelom odklanjamo in obso-jemo vsako hegemonijo drugega nad drugim; ne zahtevamo Slovenci zase v tej skupnosti ni-kakih privilegijev na škodo drugih, a odkla-njamo tudi morebitne zahteve drugih, po pri-veligijih, ki bi bili na našo škodo. Treba je,

da se med nami uveljavi popolna ravnoprav-nost — v verskem, političnem, kulturnem in gospodarskem pogledu, ker se drugače ne mo-re vstvariti popolno in iskreno zaupanje med Srbi, Hrvati in Slovenci, a brez takega med-sebojnega zaupanja tudi ne more biti uspeš-nega harmoničnega razvitka nacionalno-dr-žavne celote.

Tako torej pojmuje mi jugoslovanstvo, po teh načelih hočemo tudi v bodoče, tudi v novi kombinaciji delati za državo in za slo-venstvo.

Ko smo se leta 1918, zedinili s Hrvati in Srbi v eno skupno državo, nismo tega storili zato, da bi se odrekli svojemu slovenskemu jeziku in svojim slovenskim osobinam; stori-li smo to, da bi v bratski skupnosti s Hrvati in Srbi postali močnejši, da bi slovenstvo vse-stransko ojačili. Tudi danes stopamo v ožjo politično zvezo z namenom in v prepričanju, da bomo s tem uspešno služili tudi slovenstvu.

Sicer pa se zavedajmo:

Naš narodni voditelj dr. Korošec nas je srečno vodil preko Kalvarije, zaupajmo se njegovemu vodstvu tudi dalje! Ohranili ste mu zvestobo v najtežjih časih, ko se je zdelo, da smo res pomandranji. Kolikokrat so nam razni «kvaražugoni» — celo z visokih mest — napovedovali, da se naši časi prav gotovo nik-dar več ne povrnejo. Modrost našega voditelja in naša neomajena zvestoba sta zmagali in naj-nas vodita do novih zmag in uspehov.

Na Simon Jenkovo proslavo gremo!

Simon Jenkova proslava.

Od vseh strani Slovenije bodo v nedeljo pri-hitele številne množice v pesnikovo rojstno vas Podrečje, kjer se bo vršila ob njegovem spominu na 100 letnico rojstva velika kulturna slovenska proslava, kakršne Sorško polje še ni videlo in je tudi zlepa ne.

Redki so možje s tega polja, ki postanejo kaj več kot njih kmečki predniki, redki so možje, ki stopijo v vrsto pomembnih mož in ta „ubogi pisar, ki še doktor ni bil“, je menda edini, ki obhaja na Sorškem polju stoletnico ne le v pobožnem spominu vnukov, ampak v spominu in proslavi vsega slovenskega naroda.

Škoda bi bilo, da bi ta dan, na katerega se je njegov rojstni kraj in njega predstavniki pripravljali skoro leto dni, minil kot navaden veselični dan, ne da bi zapustil globljih in traj-nih vtisov, ki jih mora sleherni udeleženec odnesti s seboj na dom in v življenje.

Čudno se zdi starejšim ljudem, ki so ga še osebno poznali in ki jim je prav radi tega ne-posrednega poznanja ostala zastirta resnična veličina pesnikove osebnosti, da ga proslavlja-mo. Vse preveč jih moti, da je bila njegova pesem posvetno nastrojena, da mu je bilo za božje premalo mar; pozabljajo pa ali pa ne vedo, da ga ne proslavljam o teh lastnosti, ki jih motijo, da si se nam zde vse preveč obče

človeške in razumljive, slavimo ga le kot pes-nika in Slovenca.

Res pa je, da morda kdo izmed ljudstva ne pozna velike naloge in poslanstva, velike vlo-g in odločilnega pomena t er težkega dela, ki ga vrši pesnik med narodom.

In vendar je pesem izraz najgloblje osebnega doživetja in občutja, ki v silni notranji napetosti nima več prostora v srcu in bruhne s prvobitno silo v verze in ritem. Pesem je ventil, ki sprošča napetosti doživetja, je otrok bolečin, o katerem tudi oče vzdihne, kaj pa je teba treba bilo. Ni prijetno odkrivati naj-globljih plasti svoje duše, zlasti ne, ko se pesnik zaveda, da ga mnogi ne bodo umeli, mnogi pa zmotno tolmačili.

Pesniki so nosilci idej, ki vodijo cele rodove v bodočnost in jih usmerjajo. Kot pravi an-gleški pesnik in filozof Carlyle, odkrivajo apo-lipso prirode in so ognjen steber na poti člo-veštva. Ta stavek velja tudi za Jenka.

V njegovih „Obrazih“ se čudovito zrcali in odraža tajnost prirode in človeškega bitja. Čudovit stik med naravo in pesnikom kot ra-dijska antena so ti obrazi, ki sprejemajo in potem ojačene valove srčnih in miselnih utri-pov podajajo bralcu.

Velik je njegov pomen tudi v narodnostnem oziru. Vsak dober pesnik ponaša ime svojega

naroda v svet, zlasti pomembna je ta vloga pri-malem narodu, ki mu v posvet vladajočih da-no ni vmešavati svojih melodij. V njegovi dobi se je slovenska zavest po mestih in trgih šele pričela prebujati: mladi izobraženci so z vso vnemo začeli ustvarjati narodna društva. Jenkova pesem je bila skozi desetletja rodo-vom simbol slovenstva in je ni motilo, da je postajala mestoma modno domoljubna, mesto-ma vseslovanska.

Zato je njegova proslava obenem tudi kot proslava slovenskega genija pomembna in po-trebna po teh časih, ki so bili, ko se slovenska beseda in pesem po ulicah skoro ni smela sli-šati, na da bi tvegali osebno svobodo, ko so se neprestano in od naših ljud nemoteni oglašali grobarji slovenstva in našega jezika, ko je že beseda Slovenija postala nekaterim nesodobna, ko se je zahteva po slovenskem rektorju naše univerze zdelo ozkosrčno strankarska, ko so hoteli biti nekateri samo Jugoslovenci (slavisti) so pred kratkim ugotovili, da pomeni ta srbski Jugosloven navadnega jugoslovana).

Naj ta proslava visoko povzdigne slovensko zavest, ki je zadnja leta upadala ali se boječe skrivala, da ne bomo več doživeli tako sra-motnih dni, ki se jih že vsi, tudi pzročitelji sramujemo, ki bi pa radi utajili, kar je zapi-sano v uradnih spisih in izpričano na številnih žrtvah uglednih slovenskih kulturnih delavcev ki naj v tej proslavi vidijo tudi svoje zadoš-čenje.

Narod se spominja mož, ki so zanj delali in žrtvovali in zato smo z zadoščenjem prebrali proglas slovenski javnosti o Jenkovi proslavi.

Za proslavo S. Jenka so priprave v največ-jem tem. Trije arhitekti iz Ljubljane pri-pravljajo prostor, domačini postavljajo klopi.

Tedenske novice DELAVSTVO

Delavski sestanek se vrši v nedeljo, 18. t. m. ob 9 uri v Ljudskem domu v Kranju. Tovarišice, vsi na ta sestanek! Pride tov. Lombardo iz Ljubljane.

Delavski tabor na sv. Joštu

V nedeljo, dne 25. avgusta se vrši na Sv. Joštu velik delavski tabor za vso Gorenjsko. — Pridejo tudi tovariši iz Jesenic z dobro znano jeseniško godbo.

Tovariši-ce, delavci, pridite vsi na ta delav-ski tabor, da bo ta tabor ena sama misel de-lavske enotnosti!

Pridite na kraj, kjer je rajni dr. J. Krek prvič učil in oznanjal, da se mora delavec združevati, če hoče v svoji pošteni borbi za sebe doseči boljše bodočnost.

Pridite na ta tabor, kjer lahko manifestirate za enotnost našega delavstva.

mize, paviljone, vozijo mlaje, dekleta pa ple-tejo vence in skrbijo za dekoracijo. Odbor je izdal jubilejne razglednice z Jenkovo sliko, spomenikom, ki stoji poleg hiše, kjer je stala Jenkova rojstna hiša. Znaki, ki se bodo pro-dajali kot vstopnice na slavnostne prireditve, se dobe v predprodaji v trgovini Ilirija v Kranju. Priporočamo Kranjčanom, naj si jih oskrbe v predprodaji, da jim ne bo treba ča-kati v gneči pred prireditvijo. Znaki stanejo Din 4.—. Z nasprotne strani Save napeljuje električen vod na prireditven prostor. Na večer proslave bo prvič zagorela elektrika na našem bregu Save.

Program za proslavo Simona Jenka

dne 18. avgusta

Ob 10. uri otvoritev in komemoracija pred spomenikom na Podrečju.

Ob pol 15 uri sprejem gostov na kolodvoru, nato sprevod na okrašenih kmečkih vozovih na Podrečje.

Ob pol 15 uri slavnostna prireditev. A. 1. Dr. Ivan Pregelj: Simon iz Praš-5. odst. — zborna recitacija. 2. Govor dr. Dragotin Lončar. 3. S. Jenko: Od Balkana do Triglava — zborna de-klamacija. 4. Govor — Tine Debeljak. 5. J. Stritar: Na Jenkovem grobu. B. Pevski kon-cert. Zbori: Mavčice cerkv. zb., Kranj c. zb., Kranj „Sokol“, Stražišče „Sokol“, Sora c. zb., Preska „Sokol“, Trboje c. zb., Hrastje c. zb., Voglje c. zb., pojo Jenkove pesmi. C. Tilka — igra v treh slikah — igrajo na prostem štu-dentje s Sorškega polja. Po črtici Simna Jenka dramatisiral T. Sifrer. D. Godba. Po proslavi veselica, prosta zabava, dobra postrežba itd.

Vsi, ki se borite za pravice delovnega člove-ka, na plan!

Vsi, ki ne klonite pod udarci kapitalističnega nasilja, pridite!

Naj bo naš tabor en sam silen krik:

Priporit si v družbi mesta, ki nam po svo-jem delu in trpljenju pripada.

To hočemo in zato gre naš boj proti izrodku materijalizma, kapitalizmu, ki je v sedanj-i družbi upropastil in onečastil svetost in veli-čino dela. Zato: kvišku glave, dvignimo glas pravice in poštenosti! Jugoslovanska strokovna zveza, skupina Kranj.

KRANJ

III. obrtna razstava v Kranju. Razstavni odbor ponovno poziva vse obrtnike, ki name-ravajo na letošnji obrtni razstavi sodelovati s svojimi izdelki kot razstavljalci, da to čim-prej mogoče javijo Skupnemu združenju obrt-nikov v Kranju.

Gorenjci nosijo TIVAR-jeve obleke, ker so dobre in poceni



TIVAR OBLEKE



Lavtižar Josip:

Junaška doba Slovencev

Zgodovinska povest iz 15. stoletja. Godi-se na Gorenjskem ob času turških vpa-dov.

(Nadaljevanje.)

Potem se je spustil po bregu in odhitel v dolino.

Poslovimo se tudi mi za danes od planinskih prebivalcev. Prepustimo družino Grašičevo in Dolžanovo v veliki žalosti, zakaj težko je tolaži-ti človeka ob svežem udarcu krute usode.

Balant ni gledal ne na desno ne na levo, tem-več vedno naprej. Mudilo se mu je. Kaj bi po-menile njegove besede: „Morebiti izpeljem to, kar mi je prišlo v glavo?“ Pojdimo za njim.

Zapustil je glavno pot v strahu, da bi ne sre-čal Turkov. Hodil je po skritih stezah in večkrat skozi goščavo. Dospel do tovariša Tineta mu je naročil, naj ostane na tem mestu in opazuje gi-banje Turkov, dokler ne pride nazaj. Brez odpo-čitka je nadaljeval strmo pot skozi gozd ter se priplazil kakor maček do bližine Tržiča. Videč, da je že mimo turških šotorov, je skočil na cesto, prebredel Bistrico in se vzel na drugi strani zo-pet v hrib. Ker je bil hrib spodaj peščen, je hitel višje, da je priplezal do bukovine, kjer ga nihče ni mogel videti. Prodiral je dalje in dalje ter pri-šel tako visoko, da je bil grad Gutenberg že pre-cej nižje pod njim. Tedaj zasliši iz doline glas trombe, kmalu na to pa ropot bobna. Sede na skalo in premišljuje, kaj bi pomenilo. Menda ne pomenja, naj se zberô Turki za odhod. Ako bi že zdaj odšli, bi bil prekrizan ves Balantov načrt.

Ne! Saj ne spravljajo šotorov skupaj. Glas trom-be in ropot bobna je bil opomin k večerni molitvi. Balant zasliši prav razločno besede: „La ilaha illa Allahu!“ (Ni boga razen Allaha). To je glav-no vodilo mohamedovske vere. Molitev so ponavljali večkrat zaporedoma, da se je močni zbor zedinjenih glasov razlegal na vse strani ta-mojšnje okolice.

Balant pa se je tačas spuščal z višine ter kmalu stal pod zidovjem, s katerim je bil obdan grad Gutenberg.

XVII.

Na planinah.

Z domov svojih smo pregnani, o Gospod! pri nas ostani.

Kriški vikar je bil dušni pastir razkropljene črede. Vsi njegovi župljani so morali zapustiti domove in bežati pred Turki visoko v goré, neka-teri pa so bili skriti v podzemeljskih jamah. Tudi on je izpraznil župnišče in iskal drugod stano-vanje. Lambergova družina je bila tako dobra, da ga je sprejela v močno zavarovani grad Gu-tenberg, ki ga Turki niso upali napasti. Hudo je bilo vikanju, ker je bil brez domače strehe. Prav tako mu je bilo hudo, da so bili njegovi ljudje v pregnanstvu pod planino Dobroč, pod Kokovnico in na Kriški planini. Kdo ve, kako se jim godi? Sklenil je, da jih bo obiskal v njih skrivališčih.

Kmalu po prihodu Turkov je odšel zgodaj zjutraj z Gutenbergga z namenom, da bo dovršil v enem dnevu obisk vseh treh begunskih stano-vanj. V roko je vzel gorjačo in šel iz gradu. Spremljevalec mu je bil zvest pes Samo.

Stopal je od Gutenberga proti planini Dobroč. Strmino mu je olajševala peščena steza, ki so jo naredili pastirji v mnogih ovinkih, da so hodili bolj zložno navzgor. V eni uri je bil vikar že pri prvih naseljencih. Zbrali so se na zeleni ravnici in ga z veseljem pozdravljali. Vzel je iz malhe zvonec, s katerim so zvonili cerkveni služabniki ob nedeljah pred altarjem. Glas zvona je bil lju-dem dobro znan, saj so ga že mnogokrat slišali. Brez vsakega klica jih je prišlo veliko skupaj. Če pomislimo, da je imela kriška župnija, broje-ča 1850 duš, takrat vsaj kakih 800 prebivalcev, si lahko predstavljamo, koliko je bilo beguncev, ki so se razkropili po raznih krajih. Vikar je spregovoril marsikatero tolažilno besedo ter o-pravil z ljudmi skupno molitev. Ta trenutek je bil zelo ganljiv. Pregnance je navdajalo veselo upanje, da se kmalu vrnejo domov.

„Ne žalujte!“ — jim je zaklical duhovnik — „temveč povzdignite svoje glave, ker je blizu va-ša rešitev.“

Poslovil se je in odšel nazaj na Gutenberg. Po kratkem odpočitku je nadaljeval pot proti Kokovnici na drugi strani Bistrice. Zopet tista strmina kakor poprej, toda vikarjev noge niso čutile utrujenosti. V begunskem taboru je bilo zopet presenečenje ob njegovem prihodu. Vršili so se tisti prizori kakor malo poprej na Dobroč. Jasno nebo in prijetno jesensko solnce je lajšalo ljudem zapuščeno. Noči so bile hladne, toda otroci so nanosili toliko drv, da nihče ni trpel mraza.

Vikar je kazal ljudem množico belih šotorov na ravnini.

Na Lipski velesej bo vozil avtobus 22. avgusta skozi Ljubljano, Maribor, Gradec, Dunaj, Brno, Prago, Dresden, Leipzig. Vračali pa se bomo skozi Nuernberg, Muenchen, Salzburg, Celovec, Ljubljano. Vožnja stane tja in nazaj 950 Din za osebo. Sprejme se samo gotovo število potnikov. Povratek 30. avgusta. Potniki lahko vzamejo poljubno prtljago s seboj. Informacije in prijave pri avtopodjetju Gorican, Tržič.

Na Sv. Goro pri Gorici!

Tisti, ki so se pri upravi našega lista prijavili za romanje 19. avgusta, bodo šli 21. avgusta. Skupina za 31. avgusta bo dobila pravčasno izkaznice. Vozil bo tudi izletni avtobus iz Gorice v Trst. Kdor gre v Trst, naj to takoj javi in doplača 30 Din. Ker ni več prostih sedežev za 19. in tudi ne za 31. avgusta, je določena nova skupina za 15. september; kdor želi iti s to skupino, naj se takoj javi v upravi lista. Avtobus bo vozil iz Ljubljane čez Vrhniko-Logatec-Postojno in Vipavsko dolino. Izleti v okolico Gorice so dovoljeni.

TRŽIČ

Blagoslovitev nove kočice bo v nedeljo dne 11. avgusta na planini v Jesenju pod Storžičem. Blagoslovil jo bo preč. gosp. župnik iz Loma. Planina v Jesenju leži v vzhodju močnega Storžiča. Iz Tržiča se pride po položni markirani poti skozi Lom na planino v slabih dveh urah. Na prijazni od gozda obdani planini je postavljena lična novo zgrajena plan. kočica, katero je prevzelo v najem SPD v Tržiču. Od planine so markirana pota na vrh Storžiča, bližnje planine in vrhove. Zelo zanimiva je pot skozi tkz. žrelo na greben in po istem na vrh Storžiča. Opetovano se je čulo o njej, da je hujša od marsikateri poti na tudi bolj upoštevane naše vrhove. Planina v Jesenju je vedno bolj privlačna točka Tržičanov, kakor tudi drugih izletnikov in turistov. Zato po hitimo v nedeljo v velikem številu v prijazno Jesenje ter se udeležimo te slovesnosti. Nikomur ne bo žal.

Kdor zida

hišo, sebi ali drugim, mu zasteklim stavbo poceni in solidno ali dam samo šipe točno po merah prirezane. Mizarji pri šipah popust. Na zalogi imam vedno stekleno opeko vseh vrst. Prepričajte se, prihranili boste.

Hlebš - Kranj

SENCUR

Dnevi žetve so minuli, minuli eden za drugim, vsi enako znojni in enako posvečeni težkemu delu polnega veselja. Velika, svečana tišina se je prelila po poljih; izginila je pesem srpa in kose kot neka sveta, znojna pobožnost, neumornega, plodnega dela. In za vso težko delo in za ves trud so napolnjene kašče in šrambe. — Cele dneve so orile pesmi radosti škripali vozovi in sijala so opaljena, srečna lica ljudi...

Zdaj je vse to za nami.

Žetev je obilna in dobra, pa vsak, tudi najsiromakejši, gleda z zaupanjem na jutrajšnji dan in sniva o neki sreči, za katero od davnej teži.

PREDDVOR

Smrt kosi. Umrli je 27. julija Zaletelj Janez, čevljar, star 45 let. Zapustil je veliko družino, kateri pa zadnje čase že itak ni mogel pomagati, ker ga je bolezen mučila že mnogo let, v poslednjih mesecih pa ga je popolnoma priklenila na bolniško posteljo. Bil je od mladih let vedno cerkveni pevec in član prosvetnega društva sv. Jožefa. K zadnjemu počitku so ga spremljali cerkveni pevci in člani društva, žal ga pa ni še mogla spremiti zastava prosvetnega društva, krasila pa je žalni spreved zastava čevljarjskih pomočnikov. Tako je legel v p. v miru!

SELCA

Visok obisk. V soboto, 10. t. m. je obiskal našo dolino prevzvišeni gospod nadškof dr. Jeglič. V spremstvu prof. Solarja in ing. Zumra se je peljal prevzvišeni z avtom v Sorico, od koder se je popoldne pripeljal na obisk v Selca. Po kratkem odmoru v župnišču je šel še v cerkev in z vidnim veseljem blagoslavljal otroke ki so pohiteli gledat svivolasega nadpastirja. Selčani smo bili veseli njegovega prihoda in smo hvaležni prevzvišenemu za visoki obisk.

NAKLO

Čitaljem notic iz našega kraja — kajpada onim iz toznane, napredne vrste, — gre silno na živce, da brezobzirno žigosamo razne neprijetne in delikate zadevice. Radi bi, da bi vse, kar se zgodi, reče, grozi — zamolčali, in vse kar je bilo — pozabili. Tako se je nasvetovalo že na Pucljevem shodu žalostnega spomina — da pozabimo, da pozabimo! Rekli smo takrat: "nimate o nas kaj pozabiti, ker vam nič naredili nismo! Isto ponovimo danes! Kar je bilo gornja od prvega shoda za prezgodnje državnozbornske volitve, skozi vsa leta

do razsula in prevrata, ko ste nas poniževali, denuncirali, v ječe spravljali, za nami pljuvali, kamenje metali, nas policijsko nadzorovali nas na črno listo devali, o nas sijajna poročila pošiljali, z aretacijami grozili, spionirali, pretepali, prosvetno društvo uničili, krave prodajali, iz šole metali, že samo na klic "Živio dr. Korošec!" za zločin proti državi žigosali, po življenju stregli, napadali i. t. d. i. t. d. — — — Kdo je vsega tega kriv? Kdo vas je hujskal, da ste ves čas mislili, da služite s tem domovini? Kdo nas je pridobival in s čem, da ste prodajali svoje dobro ime na račun narodnih krvosokov? Kako je bilo lepo življenje pri nas, dokler se niste po suženjsko udinjali lažni patrioti? Ali mar še nočete spoznati, kdo so bili pravi, prijateljski, državotvorni? Če torej hočete, da kdaj napravimo veliko črto čez vse žalostne in sramotne dogodke, potem priznajte krivdo, dajte zadoščenje, popravite nepriljubljen vs škodo — da vas ne bo treba v to prisiliti! Z datumi, pričami imamo zabeleženo vse zločine, kajpade politične — nedajte, da bo treba to dvigniti in vas postaviti na sramotni oder! Zato ne mislite, da boste manj umazani, če šarite okoli vest v nekaj svoj zagovor, z raznimi opravljanji, klevetami, natočevanje o čisto privatnih zadevah tega in onega, ki vam je neprijeten. Če niste kratkovidni, potem menda uvidite svoj brezupen položaj, da vam gre samo poboljšanim in spokojenim — usmiljenjem!

Javna vprašanja: Ali je upravičena zahteva našega dobrega ljudstva, da dobi g. kaplan šolo nazaj? S tem dobi zadoščenje za vse krivice on in z njim vse ljudstvo! Ali pa je upanje, da merodajni krogi to čimprej rešijo? Ali bo treba še pobezat? Tri leta so bila dolga nam gre za naše otroke.

Pojasnilo. Gasilska župa v Kranju nam je poslala sledeči dopis: V zadnji Vaši številki 32 radi gasilske svečanosti 25 letnice obstoja prostovoljne gasilske čete v Naklem nam je Gasilska župa v Kranju na podlagi službene korespondence, podala potrebno informacijo, iz katere smo razvideli, da je Gasilska župa v Kranju pravčasno predlagala v odlikovanje vseh imenovanih 11 gasilcev Prostovoljne gasilske čete v Naklem Gasilskemu savezu v Beogradu, da pa je na tozadevne osebe in pismene urgence Gasilska župa v Kranju prejela pod br. 456/35 od 15. 2. 1935 od Gasilskega saveza v Beogradu nalog, da predlaga v odlikovanje le one gasilce, kateri že nad 25 let vrše gasilsko službo. Ker pa Gasilska župa v Naklem šele sedaj slavi svoj 25 letni obstoj, radi tega ni mogla Gasilska župa v Kranju z ozirom na gorenji odlok predlagati v odlikovanje 11 gasilcev iz Nakla, čeprav jih je prvotno v odlikovanje predlagala in je Gasilska župa v Kranju svojo dolžnost izpolnila, iz česar se razvidi, da nje v tej zadevi ne zadene nobena krivda.

CERKLJE

Mlekarska zadruga. Pri nas imamo sijajno uspevajočo mlekarsko zadrugo. V preteklem letu je imela čez tri in pol milijona prometa. Da zadruga tako dobro uspeva, tega je krivo delovno in pošteno načelstvo, ki s svojo delavnostjo in poštenostjo skrbi, da zadruga res napreduje, dasi ni "napredna". Kaj bi bilo, če bi imeli to zadrugo v rokah kakih takih ljudi, kakršni so bili pri nekaterih drugih zadrugah! Vse bi pokradli in pogoljufali!

Okle. Posestnik Bajdove bajte in upravitelj šole v Cerkljah g. Josip Lapajne je dal preteklo nedeljo, 11. t. m. zjutraj v Cerkljah pred cerkvijo oklicati, da bo vložil sedem tožba... Ko je občinski sluga to oklicoval, so se ljudje pred cerkvijo krohotali, da je bilo veselje. Po sestriku Bajdove bajte in upravitelja cerkljanske šole ga pa pihne! Ako zgubi sedem tožb, to bo plačeval. Ranjki velesovski Tramuček je bil tak, da je kar po 9 tožb naenkrat vložil.

Malo zgodovine. Nekaj naših prevetnih jugoslovanskih nacionalnih gromovnikov je l. 1917—18. v ranjki Avstriji vse drugače grmelo, kot pa zdaj, kakor se še prav dobro spominjamo. Mnogo so peli o cesarju in s pobiranjem "šefel" ženskam izpod predpasnikov podpirali zafurano Avstrijo itd. ... Na! In je naenkrat prišel prevrat in goreči avstrijski domoljubi so se toliko spremenili v teku pol ure, da so stopili na balkone in s svetim navdušenjem poveljevali tisto, kar so preje preganjali z žandarji in metali v Savo. Čitateljem Gorenjca bomo o tej stvari bolj točno poučili, ko zberemo nekoliko tozadevnih podatkov, ki so raztreseni, a dobro zapomnjeni med ljudmi. Tako se posajajo vsiljivi "nacionalni" troti sami na "dilco" in čakajo onega, katere mu se bodo spet za pol ficka prodali.

Vremensko poročilo. Razložimo naj vam nekoliko, kako piha pri nas sever. Sever piha pri nas jako toplo in mirno. Včasih je bil pa ta cucek bolj mrzel — tako da se je kar vrtinec delal, če je kdaj slučajno popihnil kak drug veter. Zadanji, ko je potegnil koroški jug, pa je ta naš severni veter postal kakor kak po-nižen senk.

Velika skrb naših gasilcev. To, to naše gasilce zdaj skrbi, kdo bo tiste jurje plačal. "Ta stare, ta strgane rore, pa ta stare gasilske kape" naj prodajo, potem bodo morebiti dobili toliko, da bodo zmogli to veliko plačilo. Nekateri mislijo od gasilcev, da bo "Gorenjec" plačal, pa ne verjamemo, da bi bil toliko neumen. (Čemu? — op. ur.)

Dragi gospod urednik! Gospod urednik, sporočam vam veselo vest, da bero ljudje tu pri nas "Gorenjca" fest; vsakdo čaka ga na prag: "Kako, da ga ni še — vrag!" Zelenčev Joža pa po vas leti, "Gorenjca" odprtega v roki drži in vpije: "Berite, berite, berite... Kako imajo spet dons ravbarji grbe pobite! Piše o fazanih in vsakeri golazni in kako naj bi se odmerile goljufom kazni... Ljudje pa Jož "Gorenjca" iz rok vlečejo in sosede skupaj kličejo. Potem, ko ni več kaj brati, pa začno pripovedovati in novice lete od hiše do hiše kot blisk. V vasi je vse en sam smeh in še malo, pa bi bil vrisk. Vsi pa ne tako!

Zadeve elektrike. Kdo bi mislil, da ima elektrika tako moč v sebi, ker je nevidna! V Cerkljah je bila vzrok elektrika, da je preminulo mlado bitje, v sosednji vasi pa dela preglavilo dvema povojnima priseljencema, ki sta igrala z njo dve leti; sedaj jih je pa vsmuknila za več jurjev in še nekaj stotakov po vrh. Ne povzga zavijanje, jadikovanje in pri-tožbe čez revizijo. Želje po ponovni reviziji se je izjavila 30. 7. t. l., sedaj jima na novo iztuhani instrumenti ne morejo pomagati za pobijanje elektrike; svetujemo nikar več ne prijemajta za elektriko, da še v drugič ne rukne v popravljene pogodb! Nobeden več ne verjame in tudi tokovina se ne more več pisat v blagajniški dnevnik, še manj pa potni-ne, ker časi so minuli, ko je šla pšenica v klasje, ko elektrika moč zgubi.

Pojasnilo. V 31. št. lista z dne 3 avg. smo pod naslovom sodni revizor priobčili v napačno vest, da bi knjige pregledal sodni revizor. Radi resničnosti povemo, da knjig ni pregledal sodni revizor in da smo bili glede tega napačno informirani.

Poslano*

Podpisani obžalujem, da sem ob priliki zadnjih volitev volil g. Lončarja, bil sem napačno poučen.

Cerklje, dne 5. VIII. 1935.

Bohinj Tine.

*Uredništvo odgovarja le v toliko, v kolikor to določa zakon.

Smrt starčka. V nedeljo popoldne je v gosposu zaspal Anton Kuralt, po domače "Robasov oca" v osemdesetem letu svoje starosti. Bolehal je že od spomladi. Bil je stari oče pred tenom nesrečno preminulega Franca Kuralta. Pokojni Anton Kuralt je bil v resnici gorenjska korenina, saj je imel trinajst otrok, pet in šestdeset vnukov in tri pravnuke, torej skupaj osemdeset potomcev, od katerih jih pet in šestdeset še živi.

Lahka naj mu bo zemlja, na kateri se je vse svoje življenje trudil, in sveti naj mu večna luč, ostalim žalujočim pa izrekamo iskreno sožalje.

Romanje na Brezje. Preteklo nedeljo se je naša fara oddolžila Mariji na Brezjah za nedavni obisk. Ljudje so hiteli že prejšnji dan peš, na vozovih in kolesih, v nedeljo zjutraj pa z avtomobili, da proslavijo svojo nebeško Kraljico. Romanje je vodil prečastiti gospod dekan Franc Dolinar, ki je ob devetih daroval v Marijinem hramu sveto mašo. Po končani sveti maši so nekateri romarji na treh avtomobilih pod vodstvom Franca Bolka in Jerneja Vombergarja naredili izlet na Bled in v Bohinj.

Gospodarstvo

Prva potovalna razstava o angorskih kuncih in angorski volni, ki jo priredi društvo rejcev angorskih kuncev, bo 18. avgusta na kmetijski družbi v Ljubljani. Obenem z razstavo je za ob 9. dop. določen poseben program. Vstopnine ni.

Saša Šantel:

Po prvi tekmi izložbenih aranžerjev v Kranju

Če gledamo na trgovstvo v smislu tekmovalja, vidimo v tekmovalju med konkurenti večno vojno. Tekmovanje izložbenih aranžerjev bi bila v tem smislu samo vidna bitka med neštetimi za občinstvo nevidnimi vojnimi operacijami, s katerimi hočejo sovražne stranke pobiti ali nadkriliti druga drugo. Slutim, da je zanimanje občinstva za vsak podoben pojav — naj se godi na bojnem polju, v politični areni, pri sportu ali pod zastavo boga Merkurja — glavna gibalna sila, ki je privabila na mesto nekrvavega mejdana tako izredno število radovednežev.

"Človeško, prečloveško!" Ali naj se zato zgražamo? Ali naj bi se zato postavili v pozno moralnih pridigarjev? Nasprotno. To zanimanje je le dokaz, da je oblika tekmovalja dobra vabika, posrečen reklamni trik. Vzrok prihoda velikih mas naj bo tak ali tak, važno je za trgovca le to, da so prišli, da so s podeseterjenim zanimanjem gledale poleg aranžerjevega dela razstavljene predmete ter da so tako dobile vse zaželenje informacije, ki jih trgovci želi podati svojim odjemalcem. In v tem smislu lahko govorimo v tej bitki samo o zmagovalcih. Torej: pika?

Ne, tako enostavna pa vendar ni ta zadeva. Za vsakogar, ki gleda na razvoj slovenskega življa iz pozitivno-kritičnega stališča (sovražim apriorno negativistično kritiko, ki je raz-

diralka in uničevalka), mora biti jasno, da imajo prireditve podobnega značaja, kakor je bila tekma izložbenih aranžerjev v Kranju, svoj globlji pomen.

Tekma ima — kot rečeno — po svojem bistvu nek borbeni značaj, a to nas ne zanima. Zanimajo nas sredstva, s katerimi se je vršila ta "borba". In tu smo takoj pri jedru te zadeve, saj je bila naša prireditev pred vsem lepota tekma. Najplemenitejša oblika boja, iskanje rešitev, ki bi v lepoti nadkriljevale konkurenčne, mora imeti na gledalce svoj estetsko vzgojni učinek.

V naravi vseh umetnostnih ustvaritev, ki jih dojemamo z očmi, bodisi da so to umotvori pripadajoči "visoki" likovni umetnosti ali dekorativni umetnosti, torej v gotovem smislu tudi izložbena okna, je, da jih dojemamo takorekoč na prvi pogled. Prvi učinek je mero-dajen in navadno nespremenljiv. Daljše gledanje služi samo za analizo in nam pomaga določiti učinkovanje podrobnosti. Pri točnem razmotrivanju si napravimo šele utemeljeno sodbo o vzrokih, zakaj nam ta umetnina, v našem slučaju izložba, ugaja, druga pa ne.

Vsakdo si najde tu svojo utemeljitev, ki je različna od druge, kakor so si različni gledalci sami. To različno gledanje ima svoj izvor v prirojenem značaju, v vzgoji, starosti, krajevni pripadnosti, poklicu itd. Merodajna je kakor povsodi strokovna utemeljitev, ki se oslanja pri svojih trditvah na gotove estetske zakone in je manj odvisna od čisto sentimentalnih občutij. Seveda imamo pa dovolj strokovnjakov v raznih razvojnih stopnjah, ki hočejo imeti tudi svojo besedo.

"Fajn je napravil", sem čul iz ust mladega Kranjčana, samo farbec tam zad se mi ne dopadejo". Zadel je pravo. Bilo je v izložbenem oknu, kjer so bile barve ozadja — sicer same med seboj še dokaj harmonično sestavljene — mnogo premočne za nežne predmete v ospredju. Rač tega je bila izložba, "razbita" in ne-učinkovita.

Takih malih in velikih strokovnjakov je bilo nič koliko. In to je — bi rekel — ena najbolj pozitivnih strani take prireditve, kajti pri takih premišljevanjih in razglabljanjih v širokih plasteh naroda se polagoma izbrusi splošni okus in na ta način raste v narodu zmisel za estetska vprašanja. In kaj je ono, čemur pravimo kulturno, kulturna izobrazba itd., če ne ona vzgojena dovzetnost za kulturna vprašanja, ki je v nasprotju z apatijo in nezanimanjem za vse, kar ne spada k primarnemu naravnemu življenju.

Da zasluži tekma izložbenih aranžerjev naziv kulturne prireditve, sledi menda že iz predstojega. Še bolje bomo spoznali to stran aranžerskega dela, če pomislimo na razne vidike, iz katerih se presoja njega kvaliteta. Če izzamemo čisto trgovsko in tehnično stran tega dela, nam vzbujajo zanimanje pred vsem kompozicija, t. j. namestitev glavnih delitvenih linij, in ploskev ter sestava in soglasje (harmonija) barv. V kolikor gre za prostorno delitev danega prostora v razne oddelke in postavljanje glavnih predmetov (podstavkov, sten, draperij itd.) je to predvsem arhitektonska stran aranžerstva, ki se pa ne da strogo ločiti od dekoraterske. Z izrazom harmonija barv pa mislimo na kompleks vseh onih, ki so v zvezi z uspešnim in lepim celotnim barvnim učinkom. Ta učinek je včasih tako razčlenjen, da stoji aranžer — začetnik pred navidezno nerešljivimi nalogami. Postavimo na pr. težavo združiti v lepi harmoniji skupino raznobarnih in raznovzorčastih predmetov z ozadjem, ne da bi nastala nemirnost, migljanje in nerazumljivost oz. nepreglednost. Le sistematična vaja lahko usposobi talentiranega aranžerja, da obvlada arhitektonsko kompozicijo in barvno skladnost tako, da ni navezan na slučaj, ampak da dela po naprej načrtanem razporedu.

K tema temeljnima nalogama se pridružuje še specialne, kakor pisava (napisi, označbe cen itd.) izdelava oz. izbira slikane ali plastične "privlačne točke", namestitve svetlobnih teles.

Dekorativna pisava je poglavje zase. Le kdor je predelal pisavo s historičnega in strogo dekorativnega vidika, bo uspešno zasledoval zahteve moderne modne pisave, ki se menja takorekoč leto za leto.

Slikanje ozadij, posebnih slik in figur, je pa seve čisto umetniška zadeva in presega to, kar je mogoče zahtevati od aranžerja, če je tudi strokovnjak. Zato je opravičeno in celo zaželeno, če si v takem slučaju vzame v pomoč specializirane umetnike, ki mu bo po navodilih izdelal, kar rabi. S tem aranžersko delo ne izgubi svoje pomembnosti.

Slednjič še nekaj. Kakor pri vsem ostalem kulturnem delovanju Slovencev in Jugoslovancev sploh, je tudi pri aranžerjih opaziti vpliv inozemstva. Nam zapadnim mejašem je najbolj pristojno delo nemških aranžerjev, ki razširjajo v svojih strokovnih revijah svoje ideje v one kraje, ki se niso moge otresti njih kulturnega vpliva. In še nam treba sramovati nemških in drugih inozemskih vplivov. Je to začetna in razumljiva pot razvoja, ki smo jo šele deloma premagali v literaturi, manj v slikarstvu in glasbi, a morda najmanj v arhitekturi in aranžerstvu. Le z nastajanjem lastne tradicije na vseh poljih kulturnega vdejstva vanja se bo polagoma iz tuje lupine izluščilo

zdravo jedro naše lastne samonikle slovenske kulture, ki bo črpala bistro studenčnico umetnosti iz domačih vrelcev.

Zanimivo je, da so se poskusi v tej smeri pojavili najprej v Kranju, ki je postavil svoji tekmi kot geslo gorenjski nageljček. Ta alpski motiv, ki ga občutimo v naših krajih kot slovenskega, je vsekakor bil primeren nagib, da so aranžerji poskusili dati svojim ustvaritvam videz domačnosti in da so bili tako prisiljeni delati več ali manj brez vpliva tujih vzorcev.

Splošni uspeh prve aranžerske tekme v Kranju je vsekakor zelo razveseljavil in če na tem mestu v svojem imenu, ter v imenu g. inž. H. Husa čestitam vsem, ki so pri tekmi dejansko sodelovali in se zahvaljujem vsem onim, ki so jo podprli materialno in moralno, ni to le fraza vlnudnosti, ampak storim to v prepričanju, da je bilo njih požrtvovalno delo zares vredno zanimanja in upoštevanja, kakor se je zrcalilo v obrazilih tako številnih gledalcev. Prepričan sem, da je bilo to zanimanje globlje izvora kakor uvodoma omenjeno in da bo v bodoče povod ponavljanju podobnih prireditve v Kranju in drugje. Zato le pogumno naprej po započetih poti!

Prosveta

Gospodinska šola v Marjanišču v Ljubljani
Matica gospodinskega šolstva v Jugoslaviji

Ze 37. leto vodi kmetijsko-gospodinska šola v Marjanišču tečaje za izobrazbo slovenskih kmečkih deklet v dobre gospodinje. Koliko stotin jih je že izšolala, ki danes krepko držijo pokonci tri ogle kmečkih domov; koliko zavednih slovenskih mater je vzgojila, ki so dale narodno klen naraščaj, mlade žilave kmečke gospodarje in gospodinje; koliko prosvetnih delavk je med njimi, ki skušajo svoje znanje, pridobljeno na tem zavodu, razširiti tudi med svoje tovarišice, ki niso bile tako srečne, da bi preživele leto dni na tej šoli.

Toda ta zavod ni skrbel samo na ta način za izobrazbo kmečkega ženstva, ampak še v večji meri posredno s tem, da je izšolal gospodinske učiteljice, ki danes delujejo po vsej državi, največ seveda v Sloveniji. Izvzemši par od njih so vse gospodinske učiteljice, ki delujejo danes na gospodinskih tečajih po deželi in na gospodinskih šolah v dravski banovini, dovršile seminar za kmetijsko-gospodinske šole v Marjanišču. Nadalje je dal zavod pobudo za ustanovitev večine današnjih gospodinskih šol v Sloveniji in za prireditve raznih gospodinskih tečajev.

Delovanje te šole se pa ri omejilo na našo ožjo domovino, ampak se je razširilo čez vso Jugoslavijo. Srbi in Hrvati so se hodili semkaj učiti ustroja gospodinskega šolstva, prve njih gospodinske učiteljice so se izobrazile na tem zavodu in po njenem vzoru ustanovljale slične zavode v ostalih delih države.

Ti kratki podatki pričajo, da se ta zavod sme upravičeno imenovati Matica slovenskega gospodinskega šolstva v Jugoslaviji.

Vzlic tem zaslugam na polju gospodinskega šolstva so ji merodajni činitelji pred tremi leti odrekli vsako podporo, tako, da se mora vzdrževati iz šolnine, iz podpore od strani vodstva Marjanišča in iz požrtvovalnosti šolskih sester in strokovnjakov, ki brezplačno poučujejo na tem zavodu. Vzlic temu se je šola ohranila na svoji prejšnji višini in se vsako leto še izpopolnjuje, kar je pripisati izredni požrtvovalnosti njenega vodstva, ki je v rokah šolskih sester. Tako se je zavod ohranil

nil svojemu prvotnemu namenu, ki so ga začrtali njegovi ustanovitelji.

Letošnji tečaj pričenja začetkom novembra in bo trajal do konca avgusta 1936, torej deset mesecev.

V tej dobi se gojenke teoretično pouče v naslednjih predmetih: verouk, vzgojeslovje, računstvo, živiloznanstvo, gospodinjstvo, zdravstvo, mlekarstvo, knjigovodstvo in kmetijsko gospodarstvo, vrtnarstvo in sadjarstvo, živinorejo in živinozdravstvo, poljedelstvo in kmetijska kemija. Praktično se pa vežbajo v kuhanju, ročnem in strojnem šivanju, krojnem risanju, pranju, likanju, v ravnanju z bolniki, v mlekarstvu in sirarstvu, v vrtnarstvu itd.

Gojenke, ki se želijo izvežbati za samostojno vodstvo gospodinskih obratov, ali ki potrebujejo v doseg usposobljenosti še vaje, morejo ostati v šoli dve leti, da spopolnijo in poglobijo svoje teoretsko in praktično znanje.

Prošnje za sprejem s potrebnimi prilogi naj se vpošljejo na vodstvo gospodinske šole v Marjanišču v Ljubljani.

MALI OGLASI

Za vsako besedo v malih oglasih se plača 0-50 D. Najmanjši znesek je 6 Din

Otomane, divane, modroce in vsa v to stroko spadajoča dela vam nudi najcenejeje ter se priporoča Viktor Tonejc tapetnik, v hiši g. F. Azmana.

Važno! Modroce! Otomane, spalne divane itd. izvršuje solidno in po nizki ceni Bernard Maks, tapetnik, poleg Stare pošte, Kranj.

Trgovski lokal ali lokal za pisarno se odda v Prešernovi ulici. Točen naslov v upravi lista.



Priporočam svojo zalogo vseh vrst dežnikov. Sprejemajo se popravila in preobleke. Izvršujem jih točno in solidno

Jenko Alojzij
dežnikar

KRANJ, (poleg trgov. g. Jazbeca)

Vinsko klet z gostilno v Kranju ali na Gorenjskem iščem, sme biti tudi ločeno. Ponudbe na Jure Klarič, Mirna, Vinarska zadruga otok Vis.

2 dijaka nižješolca sprejemem v vso oskrbo, brezplačna instrukcija v hiši. Murnik, Stružev 34, pri Kranju.

Mirno solnčno sobo z oskrbo ali tudi brez, iščem v sredini mesta. Naslov v upravi lista.

Slike za legitimacije 4 komada za 25.— Din najlepše in najhitreje izvrši Franc Jug, fotograf, Kranj, nasproti trgovine g. Savnik.

Prodajam ca 5000 m travnika uporaben kot stavbna parcela na kranjskem polju v bližini „Fidra“ za hranilne knjižice Ljudske hranilnice in posojilnice v Kranju. Naslov se dobi v upravi lista.

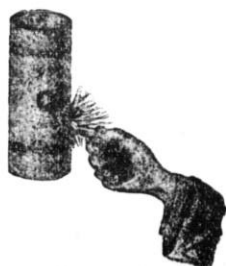
Iščem stanovanje (sobo in kuhinjo) v mestu. Naslov v upravi lista.

Išče se hišnik za vilo v Olševku št. 4.

„KARITAS“

Zavarovanje „KARITAS“ je oddelek Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani. „KARITAS“ goji: 1.) nsmrtninsko, 2.) dotno in 3.) starostno zavarovanje. — V zavarovanje „KARITAS“ lahko pristopi vsaka zdrava oseba v starosti od 7 do 80 let. Najmanjši mesečni prispevek je Din 5.—. Mesečni prispevki so stalno enaki. Špekulacija z bolnimi osebami je izključena. Jamstva je Din 60.000.000.—. „KARITAS“ goji le pravo, solidno zavarovanje. Ustanovljena je bila kot protiutež raznim samopomočem ter je kot taka dosegla že sijajne uspehe. Samopomoči so že po večini propadle, „KARITAS“ pa se je tako razširila med našim ljudstvom, da je v resnici postalo pravo ljudsko zavarovanje. Če želite točnih pojasnil in navodil za zavarovanje „KARITAS“ se obrnite na **glavnega zastopnika za Kranj in okolico g. Herlec Emerika, Kranj, Huje št. 13.**

Za vsako priliko



kot cerkveno žegnanje in druge svečanosti, za godove, veselice in razne društvene prireditve. Vam nudimo poceni **topiče, petarde, rakete, bengalične ognje** in vse druge predmete za ognjemet. V Kranju prodaja trg. **M. Omersa. „PIRA“ d. d. Zagreb** Glavno zastopstvo **Gregorc Slavko** KRANJ, hotel „Jelen“

Usnjarska in čevljarska zadruga

„Runo“

r. 3. 30. 3. v Tržiču
priporoča sledeče **lastne** in zato **najcenejše** izdelke:

ovčine v raznih barvah, kozine za pletene sandale usnje za površnike, boks, ševro, juhtovino, galanterijsko usnje itd. **Obiščite nas!**

Vina

Za težko delo je močno vino! Dobite ga najlažje v Centralni vinarni v Ljubljani — Frankopanska ul. 11

Ženini in neveste

vse potrebno dobite v I. zlatarski delavnici na Gorenjskem

B. Rangus, Kranj



Istotam lepa izbira ur, zlatnine, srebrnine, očal, toplomerov, „Bleikristall“ je dilni pribor v srebru in Chromu itd. — V Vašem interesu je, da si pred nakupom ogledate res veliko izbiro po solidni ceni. Popravila se strokovno in točno izvršujejo. — Kupujem staro zlato in srebro.



Za šport
„kolesarje
„turiste
„smuk
„sem in tja
„dečke
„dame
„gospode
TRPEŽNO,

cene brez konkurence pri

Albin-u Jazbec-u v Kranju

Največja trgovina z izgotovljenimi oblekami na Gorenjskem. Istotam blago za obleke, srajce, klobuke in nešteto drugih predmetov.

Jeglič Rudolf

KAMNOSEŠTVO
IN KIPARSTVO

K R A N J

Kamnoseštvo za marmor in granit s strojnim obratom, stavbno kamnoseštvo in kiparstvo. Spomeniki, grobnice. Plošče za oprave iz raznih vrst marmorja. Plošče za električne instalacije. Umetni kamen, cementni izdelki, stopnice, cevi, graniti, plošče iz raznih vrst granita. Načrti, proračuni.

NAGROBNI SPOMENIKI po najnižjih cenah.

Ako zidaš hišo, naroči zidake in strešnike pri domači

opekarni Zabret-Bobovk

Zarezniki in bobrovec z večletno garancijo in po konkurenčnih cenah.

Največje veselje je na spomlad

nositi čevlje, kupljene v trgovini

Franc Strniša - Kranj

Vsi izdelki: opanke, sandale, kapucin čevlji so **DOMAČE ROČNO DELO**. — Prepričajte se o dobri kvaliteti tudi Vi!

